

visschende kokjes voor de kust zie, alleen vanaf een hoogen duintop door een zeer goeden kijker te onderscheiden, een baan van kilometers lang, waarin de individuen dicht opeen als zilveren vischjes opblinken tegen de blauwe lucht en ik hun aantal op tientallen van duizenden schat, dan staat het voor mij vast, dat zich daar hoeveelheden vischjes ophouden, zóó ontzettend groot, dat ze dicht tegen elkaar gedrongen geen gelegenheid hebben snel naar diepere lagen te duiken, of, dat ze achtervolgd door roofvisschen hun heil zoeken in die opperste lagen en daardoor bij duizenden ten prooi vallen aan de wel behendig vliegende, maar toch heel onhandig op 't water neerstrijkende kokmeeuwte. Zulke waarnemingen doe ik echter maar heel zelden. De kokmeeuw hoort op de open zee niet thuis. Tijdens een lange zeereis zal men ze niet licht ver van de kust aantreffen, ook niet bij mooi weer. Daar hebben ze niets te zoeken.

Bang voor de open zee zijn ze echter lang niet. Dezen zomer trof ik voor Hoek van Holland op ongeveer 20 K.M. uit de kust een kokje aan in z'n eerste vliegkleed; 't beestje had misschien pas 2 of 3 dagen te voren z'n eerste vleugelslagen gedaan; maar sterker: in Vera Cruz aan de Golf van Mexico en op 't eiland Barbados zijn twee kokmeeuwen bemachtigd, die in Rossitten (Kurische Nehrung, Oostzee) geringd waren.

(Wordt vervolgd).

G. J. TIJMSMA, Den Haag.

BOEKAANKONDIGING.

Prof. Dr. A. van Veldhuizen. Met zes Zintuigen de Natuur in. Uitg. J. H. Kok te Kampen. z. jaart.

Eene serie voordrachten van den bekenden Groningschen Hoogleraar in de Theologie, uitgewerkt tot een boek van 250 bladzijden. De schrijver is bij onze lezers en bij vele anderen in den lande misschien meer bekend als enthousiast natuurliefhebber en natuurbeschermer dan als Theologie-professor.

In dit boek blijkt, hoe die twee kwaliteiten van den beminnelijken Heer van Adderhorst onscheidbaar vereenigd en geheel harmonisch samengegroeid zijn. In een ongelooflijke rijkdom van kleine eigen waarnemingen in de natuur, getuigt de liefdevolle waarnemer met open oog voor alle kleine gebeuren in de levende natuur; in de overstelpende menigte navertelde gegevens en aanhalingen, in de op verrassende wijze te pas gebrachte citaten en vergelijkingen uit de Bijbel, de belezen literator en geleerde theoloog. Het geheel maakt, ook als boek gelezen, de indruk van een onuitputtelijke welbespraaktheid; het is n.l. geheel in spreekstijl, een voordracht gebleven.

De indeeling naar de verschillende zintuigen is een origineele wijze van rangschikking en groepeerling van de eindeloze gevarieerdheid van het dagelijksch gebeuren in de wereld van planten en dieren om ons. Het zesde zintuig, is dat voor „de andere waarneming, het voertuig des geloofs.”

J. Hs.

Bengt Berg. Mit den Zugvögeln nach Afrika (3e druk).

Bengt Berg. Mein Freund der Regenpfeifer (3e druk).

Bengt Berg. Abu Marküb.

Verlag von Dietrich Reimer in Berlin. Gebonden f 5.70.

Duitsche vertalingen uit het Zweedsch. Reisverhalen en jachtverhalen van de jacht met de camera naar Afrika en naar Lapland, om er de wilde dieren in de natuur te filmen; rijk geïllustreerd met dierenfoto's en landschapopnamen. Daar zijn er in de laatste jaren zoo veel van verschenen; Amerikaansche, Engelsche, Zweedsche, Duitsche, Belgische. Na Schillings' Mit Blitzlicht und Büchse trekken die niet meer zoo de aandacht, al geven sommige mooier foto's, andere meer afbeeldingen van zeldzame diersoorten in grooter verscheidenheid, nog andere schrikwekkende onthullingen van 't uitmoorden en wegslinken van interessante diersoorten. Maar deze drie boeken van Bengt Berg zijn iets heel anders, iets heel bijzonders! Wie ze doorbladert om de prachtige foto's te bekijken en hier of daar toevallig begint te lezen, zal ze in een adem uitlezen. Ze boeien niet zoozeer door

de geestige, optimistische manier, waarop de reisavonturen en de moeilijkheden bij 't besluisen van de jachtobjecten verteld worden, maar door de groote liefde, die er uftstraalt van de schrijver voor z'n vogels. Het is prachtig om te lezen, hoe deze man van kindsaf aan een heimwee, een hartstocht heeft om de kraanvogels te volgen op hun geheimzinnige vlucht van hun onbekende broedplaatsen in 't hooge noorden naar de winterkwartieren in Egypte; hoe hij z'n hoogste levensgeluk bereikt voelt, als hij eindelijk oog in oog kijkt met de broedende kraanvogel, die hij bespiedt gedurende het broeden en 't uitkomen van het jonge kuiken, dag in dag uit urenlang weggekropen in een kuil in de ijskoude klets-natte grond. Later trekt hij naar Egypte, de Nijl op, tot hoog op de Witte Nijl, waar hij eindelijk z'n geliefde kraanvogels weer vindt in hun winterkwartieren en met zijn boot eenige weken doorbrengt te midden van hun ontelbare horden.

De „Regenpeifer” is het morinel-pleviertje, dat hij in het woeste, kille Laplandsche gebergte bij het broeden gaat bespieden en waar hij zoo bevriend mee wordt, dat hij 't broedende vogeltje met eieren en al op z'n hand nemen kan.

Abu Markûb is de arabische naam voor de Schuitbek-Ooievaar, de groote geheimzinnige vogel, waarvan nog nooit foto's in 't wild genomen waren en waarvoor Berg samen met een Schotsche majoor een expeditie per stoomboot uitrust, om hem op z'n broedplaatsen te filmen; daarbij komen ze ongemerkt te midden van groote troepen van honderden olifanten, die ze met hun boot heel dicht kunnen naderen en waarvan ze van vlak bij heele series prachtige foto's in alle houdingen en standen en honderden meters film kunnen maken. Zoo wordt dit verhaal van de jacht op de „Riesenstorche” meer een olifanten-boek dan een van ooievaars.

J. Hs.

Dr. D. H. Scott. De Evolutie der Planten. Geautoriseerde vertaling naar den tweeden druk van Dr. H. A. A. van der Lek. Met een voorwoord van Dr. J. P. Lotsy.

Arnhem, V. N. van Loghum Slaterus' Uitg.-Mij. 1926, f 3.90, geb. f 4.30.

Men zegt licht: „er is geen reden om een dergelijk boek in het Nederlandsch te vertalen; wie in Nederland belangstelt in zulk een speciaal onderwerp en genoeg onderlegt is om zulke uiteenzettingen te kunnen volgen, kan ook wel Engelsch lezen.” Toch geloof ik niet dat die redeneering opgaat voor een boek als dit. Het is n.l. volstrekt niet een leerboek in een bepaald onderdeel van botanie en afstammingsleer, maar een vlot verhaal, dat men ineens door moet lezen van begin tot eind en dat boeit omdat het vertelt van een interessante wereld van ontdekkingen in het gebied van de palaeobotanie, die voor vele ouderen onder de amateur-plankundigen geheel onbekend of tenminste vreemd gebleven zal zijn.

Het gaat over de Zaadvarens en de Benettiteeën in vergelijking met de tegenwoordige Cycadeeën, over de Cordaitaceeën vergeleken met Coniferen. De voornaamste ontdekkingen op dit gebied zijn juist die welke door den schrijver D. H. Scott zelf in de loop van deze kwart-eeuw gedaan zijn, maar met de echte bescheidenheid van den grooten geleerde, laat hij dit voor den oningewijde eigenlijk heelemaal niet uitkomen in z'n boek en noemt alleen bij het citeeren van de onderzoekingen van anderen steeds zorgvuldig de namen.

Voor de phylogenetische conclusies die er te trekken zijn, wordt niet geschroomd, maar de noodzakelijke voorzichtigheid wordt daarbij ook niet uit het oog verloren.

De vertaling is niet alleen in prettig-leesbaar Nederlandsch gebracht, maar daar ze geschied is door een vak-botanicus, kan men er zeker van zijn dat niet, zooals anders zoo dikwijls, door foutieve vertaling van namen en termen, de leesbaarheid gestoord en allerlei begripsverwarring veroorzaakt wordt. Enkele onnauwkeurigheden zijn den heer v. d. L. ontsnapt, die zullen echter geen verwarring stichten, daar uit de text direct blijkt dat het slechts verschrijvingen zijn; bijv. „*Ranunculus glacialis* bloeit op een hoogte van 5-6000 meter in de Alpen” voor 5-6000 voet; „*Bonte zandsteen-lagen*” in het Devoon-tijdvak; ook mag men, geloof ik, niet zonder meer, „integument” door „zaadhuid” vertalen en zeggen wij in 't Nederlandsch nooit „megaspore” maar „embryozak” of althans „macrospore”. J. Hs.

D. Stieltjes. Plantkunde voor landbouwwinterscholen. Leidraad voor het Land- en Tuinbouw-onderwijs. Serie B. no. 8. Zwolle 1927, W. E. J. Tjeenk Willink, f 1.35.

In zeer klein bestek (130 kleine bladzijdes) wordt de geheele plantkunde gedoceerd; erfelijkheid en veredelingsleer worden bewaard voor een apart deeltje. In dit deeltje wordt

de physiologie het uitvoerigst behandeld; de kieming, sapstroom, ademhaling door middel van proefjes (voor een deel blijkaar aan Osterhout ontleend). Morphologie, anatomie en systematiek worden minder uitvoerig besproken, maar toch wordt in korte, eenvoudig en duidelijk uitgedrukte paragraafjes nog aardig diep hierop ingegaan; bij anatomie komen ook de secundaire weefsels, de reductie-deeling, dubbele bevruchting bij angiospermen, endosperm en perisperm ter sprake; bij bacteriën worden ook de begrippen toxinen, antitoxinen, sera uitgelegd. Van de circa 70 afbeeldingen zijn de meeste overgenomen (zonder opgave van bron), de origineele zijn niet erg mooi. J. Hs.

M. de Koning. Dierenleven in onze Bosschen. Uitg. Mij. Kosmos 1926. f 2.90.

Een zeer smakelijk uitzienend boek, mooi kunstdrukpapier, waarop de illustraties goed uitkomen: vogelfoto's van Burdet, veel aardige houtsnedeachtige pentteekeningen van J. de Bruyn en zoogdieren-plaatjes uit Floericke's Säugetiere des Deutschen Waldes, welke hier beter uitkomen dan in het oorspronkelijke boekje.

De text geeft in systematische volgorde de bespreking van de zoogdieren, vogels en insecten, die in onze bosschen van belang zijn. Vooral bij de zoogdieren (o.a. hert, ree, konijn) en bij de insecten (o.a. schadelijke kevers) blijkt uit de weergave van velerlei interessante trekjes, dat de schrijver zijn bosch en z'n boschdieren door dagelijkschen persoonlijke omgang door en door kent. J. Hs.

Ir. F. J. Faber. Geologie van Nederland. Encyclopaedie van de Wereldbibliotheek 1926, f 5.90.

Eindelijk een volledig en uitvoerig boek over de geologie van Nederland, waarin de algemeene geologische begrippen, voor zoover ze hier in Nederland te pas komen, duidelijk en uitvoerig worden besproken, maar waar ook de historische en stratigrafische geologie van Nederland, evengoed als de aan de oppervlakte waar te nemen vormen en verschijnselen, helder worden uiteengezet. Jammer dat het boekje een beetje duur is, maar het is heel mooi uitgevoerd (450 blz.) en zeer rijk geïllustreerd met 126 figuren, waaronder ook een paar gekleurde kaartjes. Het gaat in al de diverse onderdeelen met beknopt maar scherp en duidelijk geschreven hoofdstukken aardig diep op de zaken in. Het geeft aan het eind in een literatuurlijst wel aanwijzing voor verdere detailstudie in bepaalde onderdeelen, maar verwijst niet of slechts heel terloops naar de eenvoudiger of meer eenzijdige voorloppers: Mulder, v. d. Sleen, Heimans, v. d. Lijn, Bernink. Enkele foutjes, die de gebruiker misschien samen met die van het toegevoegde verbeterlijstje wil corrigeren zijn nog: in Tabel V (blz. 19) moet „Röt" 2 regels hooger staan, achter Bontzandsteen; op op blz. 341, no. 6 en 7 zoetwaterslakjes moet zijn landslakjes. J. Hs.

P. M. de Wolf. De Electronen-Theorie. 2e druk 1926. Æ. E. Kluwer, Deventer.

Van zijn destijds als glashelder geroemde boekje van 1913 geeft de schrijver thans een tweede druk. Dat hij daartoe het boekje noodzakelijk geheel moest omwerken en sterk uitbreiden (tot 87 blz.) begrijpt zelfs de buitenstaander door 't vergelijken van de data 1913-1926, waartusschen valt het tijdvak van Einstein en van Bohr. J. Hs.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Vischdiefjes en Ratten. — De voornaamste vischdief-kolonies op de terreinen der Amsterdamsche Waterleidingen is het de laatste twee jaren niet erg voor den wind gegaan. Omtrent de oorzaak van het zoogoed als geheel mislukken der broedpogingen tasten we vrijwel in het duister. Telkens vonden we een paar weken, nadat een kolonie zich had gevestigd, de nesten ledig, de eieren stuk of verlaten en talrijk waren de doode volwassen vischdiefjes. De meeste dezer gedooide sterntjes was de kop finaal van den romp gescheiden. Eenige tijd daarna had de kolonie zich weer op een ander gedeelte gevestigd maar met geen ander resultaat. Ten slotte kwam er van koloniesgewijs broeden niets meer, her en der verspreid vonden we dan nog laat in de tijd wat nesten, soms op plaatsen waar je ze in het geheel niet verwachten zoudt. Eerst dachten we aan stroopende jongens uit